

Subject:

VL: Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto

Lähettäjä: Jutila Matti (YVV) <matti.jutila@oikeus.fi>

Lähetetty: torstai 13. toukokuuta 2021 16.19

Vastaanottaja: Kosunen Tapio (OKM) <Tapio.Kosunen@minedu.fi>

Kopio: Hyvönen Ilmari (OKM) <Ilmari.Hyvonen@minedu.fi>; YVV Virastoposti <yvv@oikeus.fi>

Aihe: VS: Pieni pyyntö (VVTDno-2021-433)

Hei Tapio,

tässä viestissä huomioitani korkeakoulutuksen saavutettavuusselvityksestä. Olemme sopineet valtuutetun kanssa, että nämä huomiot muodostavat yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunnon asiassa.

Ensinnäkin kiitän kattavasta selvityksestä. Selvitys on hyvin laaja ja sen tuloksista ja suosituksista viestinnässä on tärkeää, että ne ovat saatavilla myös tiiviimmässä muodossa. Raportin valtaosa on sinällään tärkeää olemassa olevan tutkimustiedon tiivistämistä.

Raportissa on käsitelty laajalti yhdenvertaisuuslain velvoitteita korkeakouluille ja huomioitu lain täytäntöönpanon kehittämiskohteita. Alla muutamia yksityiskohtaisempia huomioita raportista.

s. 19 Häirinnän kiellon yhteydessä voisi mainita, että työnantajalle asetetuista velvoitteista johtuen korkeakoulun toiminta katsotaan syrjinnäksi, mikäli se ei puutu opettajan tai muun henkilökuntaan kuuluuvan työssään kohdistuvaan häirintään. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on esittänyt (mm. eduskuntakertomus 2018), että korkeakouluille ja muille oppilaitoksille asetettaisiin yhtä vahva velvollisuus puuttua opiskelijoihin ja oppilaisiin heidän opinnoissaan kohdistuvaan häirintään. Tämä käsitellään s. 71, mutta voisi olla myös tässä yhteydessä.

6.5 Maahanmuuttotaukaiset. Tässä yhteydessä voisi mainita peruskouluista saadut positiiviset tulokset lisärahoituksesta niiden alueiden kouluille, joissa on paljon työttömyyttä tai vieraskielisiä (PD-rahoitus). Tämän rahoituksen selkeää vaikuttavuutta kuvaavia tutkimuksia esiteltiin oikeus oppia -verkoston kokouksessa, mutta en nyt löytänyt niitä. Uskoisin niiden olevan tuttuja tai tiedon löytyvän helposti teidän naapuriryksiköstä.

s. 135 Suositus yhdenvertaisuussuunnittelun kehittämisestä on tärkeä. Samassa yhteydessä voisi mainita myös määräajoin päivitettävien suunnitelmien lisäksi erityisesti laajavaikutteisten kehittämishankkeiden yhdenvertaisuusvaikutusten arvioinnit. Yhdenvertaisuussuunnitelmissa tulisi olla linjaukset vaikutusarviointien toteuttamisesta ja ne pitäisi tehdä aina, kun uusia järjestelmiä otetaan käyttöön (ks. seuraava kohta), oppiaineita tai laitos-/tiedekuntarakenteita uudistetaan.

Tälle en osaa antaa tarkempaa paikkaa, mutta laitetaan tuon arviointivelvoitteen alle. Meidän työssä näkyy nyt yliopistoissa käytettävissä olevien digitaalisten järjestelmien saavutettavuuden puutteet. AVI selvittää tällä hetkellä Sisu-opintohallintajärjestelmän saavutettavuutta ja me olemme antaneet heille asiassa lausunnon yv-lain ja CRPD:n näkökulmista. Selvitän ensi viikolla voinko lähettää lausuntonne tässä vielä keskeneräisessä asiassa teille tiedoksi ja minkä laisia rajoituksia sen käytölle ja levittämislle on. Digitaalisissa opintohallinta järjestelmissä ja kurssialustoissa tulisi luonnollisesti noudattaa saavutettavuuteen liittyvää lainsäädäntöä. Tämä on aivan ehdoton minimi. Näiden lisäksi kaikissa korkeakouluissa käytettävissä järjestelmissä tulisi olla mahdollisuus ohjelmoida niihin mukautuksia. Tässä on luonnollisesti yksityisyydensuojaan liittyvää problematiikkaa, mutta olemme saaneet yhteydenottoja opiskelijoilta, joiden mukautusten toteutuminen on tarpeettoman hankalaa, koska esimerkiksi tulostuskiintiöihin, kirjastojen laina-

aikoihin tai kulkulupiin ei olla voitu ohjelmoida opiskelijalle myönnettyjä mukautuksia. Eli saavutettavuus ja mukautusmahdollisuus järjestelmien hankinnan ja kehittämisen yhdenvertaisuusvaikutusten arviointiin.

s. 141 Tavoite 21. Tässä kohdassa olisi tärkeää puhua myös lakitermillä kohtuullisista mukautuksista yksilöllisten opiskelijärjestelyiden rinnalla. Samoin olisi tärkeää mainita, että opiskelijalla on lakiin perustuva oikeus saada tarvitsemansa kohtuulliset mukautukset ja korkeakoululla vastaava velvollisuus järjestää ne. Yksilöllisille järjestelyille on terminä perustelut mukautuksia laajempina kokonaisuutena, mutta fokus pelkässä yksilöllisissä järjestelyissä ehkä hieman hämärtää mukautusten oikeusperustaa. Tämä oikeusperusta olisi hyvä mainita myös henkilöstön osaamisperustan vahvistamisessa.

Mikäli raportin viimeistelyssä on tarvetta keskustelulle tai kommenttimme herättävät kysymyksiä niin autan mielelläni. Parhaiten minut tavoittaa puhelimitse.

Terveisin,
Matti

Matti Jutila
Ylitarkastaja - Överinspektör – Alladárkkisteaddji – Senior Officer

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto, Ratapihantie 9, PL 24, 00023 VALTIONEUVOSTO
Diskrimineringsombudsmannens byrå, Bangårdsgatan 9, PB 24, FI-00023 STATSRÅDET
Ovttaveardásašvuodaáittardeaddji doaimmahat, Ratapihantie 9, PB 24, FI-00023 STÁHTARÁÐDI
Office of the Non-Discrimination Ombudsman, Ratapihantie 9, P.O. Box 24, FI-00023 GOVERNMENT

Tel. +358 (0)29 56 66 827

www.syrjinta.fi/

www.facebook.com/yhdenvertaisuus

www.twitter.com/yhdenvertaisuus